

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สภาพการแข่งขันทางการค้าในปัจจุบันนั้น องค์กรธุรกิจต้องเผชิญหน้ากับการกีดกันทางการค้าและการแข่งขันในรูปแบบต่างๆ ที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ โดยเฉพาะการนำเงื่อนไขด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมมาเป็นเครื่องมือกีดกันทางการค้า แรงผลักดันดังกล่าวกระตุ้นให้แต่ละองค์กรตื่นตัวในแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารธุรกิจแบบยั่งยืน เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับองค์กรของตนและเป็นการคืนกำไรให้กับสังคม คือ ต้องคำนึงถึงปัจจัย 3 ประการในการดำเนินธุรกิจ ได้แก่ ผลกำไร สังคม และสิ่งแวดล้อม จนกระทั่งเมื่อประมาณ 10 ปีที่ผ่านมา กระแสเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม (Environmental Management) อันเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการพัฒนายั่งยืน (Sustainable Development) ได้กลายเป็นเงื่อนไขสำคัญที่ทุกองค์กรต้องนำมาเป็นข้อพิจารณาในการกำหนดนโยบายและกลยุทธ์ เพื่อให้การดำเนินงานทั้งในภาคการผลิตและการจัดการเกิดการประหยัดทรัพยากรธรรมชาติและสามารถควบคุมผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อมได้ ซึ่งภายใต้ขอบเขตของการจัดการสิ่งแวดล้อมจะพบว่า การบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อม (Environmental Accounting) คือ ประตูที่เปิดโอกาสให้นักบัญชีได้นำเอาความรู้ทางวิชาชีพมาประยุกต์ใช้ เพื่อการมีส่วนร่วมต่อการพัฒนายั่งยืนขององค์กรและสังคม

เนื่องจากในประเทศไทยยังมิได้มีการกำหนดมาตรฐานการบัญชี หรือหลักปฏิบัติทางการบัญชีใดๆ ที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมไว้อย่างชัดเจน โดยเฉพาะเกณฑ์ในการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมทั้งที่เป็นตัวเงินและไม่เป็นตัวเงิน จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจว่าภายใต้การปฏิบัติจริงที่ยังไม่มีมาตรฐานการบัญชีที่เกี่ยวข้องโดยตรงออกมาบังคับใช้หรือยังไม่มีหลักการปฏิบัติที่แน่นอนนั้น กลุ่มธุรกิจที่การดำเนินงานมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมมีหลักเกณฑ์การปฏิบัติอย่างไร และได้ใช้หลักเกณฑ์อื่นๆ ที่เกี่ยวข้องในข้อใดมาใช้เป็นแนวปฏิบัติ การปฏิบัตินั้นเหมือนหรือคล้ายคลึงกันบ้างหรือไม่ในแต่ละประเภทอุตสาหกรรม

ประเด็นสุดท้ายที่ผู้ศึกษาได้ให้ความสนใจ คือ นับจากการเกิดวิกฤติทางเศรษฐกิจขึ้นตั้งแต่ประมาณปี พ.ศ. 2540 เป็นต้นมา หลายบริษัทและหลายหน่วยงานได้ให้ความสำคัญต่อประเด็นทางด้านสิ่งแวดล้อมน้อยลง เนื่องจากต่างก็มุ่งให้ความสำคัญไปที่การแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจและการมีกระบวนการกำกับดูแลกิจการที่ดีในองค์กร ทำให้ผู้วิจัยสงสัยว่าในกลุ่มธุรกิจที่การดำเนินงานมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมเหล่านั้นยังได้ให้ความสำคัญต่อการบัญชี

เพื่อสิ่งแวดลอมอยู่หรือไม่ และได้ยึดหลักปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดทำรายการและการเปิดเผยข้อมูล ในรายงานทางการเงินและรายงานผลการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมเหมือนดังเช่นก่อนการเกิด วิกฤติเศรษฐกิจหรือไม่ และก่อนที่จะมีมาตรฐานการบัญชีสิ่งแวดล้อมออกมาบังคับใช้ในอนาคต แนวการปฏิบัติทางการบัญชีสิ่งแวดล้อมจะมีแนวโน้มจะเป็นไปในทิศทางใด โดยเฉพาะด้าน การเปิดเผยข้อมูล

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

โครงการวิจัยนี้มุ่งที่จะศึกษาถึง

1. หลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติในการรับรู้ (Recognition) การวัดหรือการกำหนดมูลค่า (Measurement) การบันทึกและการจัดประเภทรายการ (Recording and classifying) และการเปิดเผยข้อมูล (Disclosure) ตลอดจนนโยบายทางการบัญชีที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมของกิจการที่ลักษณะการดำเนินงานอาจมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม
2. ลักษณะ รูปแบบ และเนื้อหาของข้อมูลสิ่งแวดล้อมทั้งที่เป็นตัวเงินและไม่เป็นตัวเงิน ซึ่งได้เปิดเผยไว้ในรายงานทางการเงินและรายงานผลการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อม
3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการเลือกปฏิบัติตามหลักการบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อมและการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในรายงานทางการเงินและรายงานผลการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อม
4. ปัญหาและอุปสรรคที่พบในการปฏิบัติการทางการบัญชีและการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม รวมทั้งแนวทางในการแก้ไขปัญหาและการป้องกันปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้น
5. แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงจำนวนธุรกิจที่ได้มีการนำเอาหลักการบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อมมาใช้ในองค์กรและแนวโน้มการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อมในรายงานทางการเงินและรายงานผลการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อม ในช่วงเวลาระหว่างปี 2539 ถึง 2544

สมมติฐานของการวิจัย

สมมติฐานของการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ คือ “แนวโน้มการปฏิบัติงานด้านการบัญชีการเงินเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อมในรายงานทางการเงินและรายงานผลการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมมีการเปลี่ยนแปลงในช่วงปี พ.ศ. 2539-2544” กล่าวคือ กิจการที่ศึกษามีการเปลี่ยนแปลงแนวทางการปฏิบัติงานด้านการบัญชีการเงินเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อมในรายงานทางการเงินและรายงานผลการดำเนินงานด้าน

สิ่งแวดล้อมในช่วงระยะเวลา 5 ปีดังกล่าว โดยในการวิจัยครั้งนี้จะได้ศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงเหล่านั้นจากการวิเคราะห์เนื้อหาของสาระของข้อมูลสิ่งแวดล้อมที่บริษัทกลุ่มตัวอย่างได้เปิดเผยไว้ในรายงานทางการเงินและรายงานผลการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อม และจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกตามที่ได้กล่าวไว้แล้วในขั้นต้น

ขอบเขตของการวิจัย

เนื้อหาของการวิจัย : โครงการศึกษาวิจัยนี้มุ่งสนใจศึกษาหลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติในการรับรู้ (Recognition) การวัดมูลค่า (Measurement) การบันทึกและการจัดประเภทรายการ (Recording and classifying) และการเปิดเผยข้อมูล (Disclosure) นอกจากนี้การวิจัยยังจะได้ศึกษาถึงแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงลักษณะ รูปแบบ และเนื้อหาของข้อมูลที่เกี่ยวข้องสิ่งแวดล้อมที่เปิดเผยไว้ในรายงานทางการเงินและรายงานผลการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อม ตลอดจนนโยบายทางการบัญชีที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมของกิจการ โดยจะศึกษาเฉพาะธุรกิจที่อยู่ในบัญชีรายชื่อโรงงานของกรมโรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งประกาศไว้ ณ วันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2545 และจะต้องเป็นธุรกิจที่อยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมที่การดำเนินงานมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมโดยตรงหรืออย่างมีนัยสำคัญจำนวน 9 ประเภทอุตสาหกรรมซึ่งได้แก่อุตสาหกรรมต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. อุตสาหกรรมเคมีและพลาสติก (Chemicals and Plastics)
2. อุตสาหกรรมก่อสร้าง (Construction)
3. อุตสาหกรรมเกี่ยวกับการผลิตพลังงาน (Energy Production)
4. อุตสาหกรรมการผลิตกระแสไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ (Electricity and Electronics)
5. อุตสาหกรรมเกี่ยวกับป่าไม้และผลิตภัณฑ์จากไม้ (Forestry and Forest Products)
6. อุตสาหกรรมเกี่ยวกับธุรกิจที่ผลิตสินค้าหลายชนิด (Industrial Conglomerates)
7. อุตสาหกรรมเกี่ยวกับโลหะและผลิตภัณฑ์จากโลหะ (Metals and Metal Products)
8. อุตสาหกรรมการค้าน้ำมัน (Oil Trading)
9. อุตสาหกรรมเกี่ยวกับการขนส่ง (Transportation)

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้จะมุ่งศึกษาประเด็นของการบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อมอยู่ในขอบเขตของการบัญชีการเงินเท่านั้น และไม่ได้ศึกษาถึงบทบาทของนักบัญชีที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบทางด้านสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการปฏิบัติการในเชิงเทคนิคทางด้านสิ่งแวดล้อมที่อยู่ นอกเหนือจากหน้าที่ของนักบัญชี เช่น การวัดผลการดำเนินงานทางด้านสิ่งแวดล้อมของกิจการซึ่ง ต้องใช้ความชำนาญผู้เชี่ยวชาญพิเศษเช่น วิศวกรสิ่งแวดล้อม หรือนักนิเวศวิทยา เป็นต้น

ส่วนการสอบถามข้อมูลนั้นจะครอบคลุมถึงการปฏิบัติงานทางการบัญชี การเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อมของกลุ่มตัวอย่างและประเด็นอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องในช่วง 5 ปี คือ ปี 2539 ถึง 2544 เท่านั้น

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

ในงานวิจัยนี้ มีการให้คำจำกัดความของคำที่สำคัญดังนี้

1. สิ่งแวดล้อม (Environment) หมายถึง สิ่งต่างๆ ที่มีลักษณะทางกายภาพและชีวภาพที่อยู่รอบตัวมนุษย์ ซึ่งเกิดขึ้นโดยธรรมชาติและสิ่งที่มนุษย์ได้ทำขึ้น¹
2. การวิเคราะห์เนื้อหาสาระ (Content Analysis) สำหรับการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ หมายถึง เทคนิคการวิจัยเพื่อมุ่งสรุปประเด็นหรือใจความสำคัญเกี่ยวกับการนำเสนอถึงเนื้อหาที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในรายงานทางการเงินและรายงานผลการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อม ตามกรอบความหมายของสิ่งแวดล้อมที่กำหนดขึ้นตามมาตรา 4 พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535
3. การบริหารสิ่งแวดล้อม (Environmental Management) หมายถึง กระบวนการวิเคราะห์และประเมินสภาพการดำเนินงานของธุรกิจที่อาจส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม แล้วนำมาพิจารณาเป็นนโยบายและกลยุทธ์ในการปรับปรุงระบบและวิธีปฏิบัติงานให้อยู่ในแนวทางที่จะอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทั้งในปัจจุบันและอนาคต

¹ ความหมายของสิ่งแวดล้อมตามมาตรา 4 พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ซึ่งสามารถแยกประเภทสิ่งแวดล้อมออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ

- สิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ (Nature Environment) หมายความรวมถึง สิ่งมีชีวิตและสิ่งไม่มีชีวิตที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ,
- สิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น (Man-made Environment) หมายความรวมถึง สิ่งประดิษฐ์และสิ่งก่อสร้างที่มนุษย์สร้างขึ้นมา ทั้งที่เป็นสิ่งแวดล้อมทางกายภาพและชีวภาพ เช่น การผสมผสานพันธุ์พืชให้เป็นพันธุ์ใหม่ที่ต่างไปจากเดิม

4. การจัดการข้อมูลสิ่งแวดล้อม (Environmental Data Management) หมายถึง การเก็บรวบรวมข้อมูล การกำหนดมูลค่า การบันทึกบัญชีเพื่อรับรู้ การจำแนกประเภท และการจัดหมวดหมู่ให้กับรายการบัญชีสิ่งแวดล้อม ซึ่งอาจรวมถึงการวิเคราะห์และการเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งแวดล้อมของกิจการ

5. การพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) หมายถึง ความร่วมมือกันระหว่างผลประโยชน์ของการพัฒนา กับการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อส่งเสริมให้มีการวางนโยบายและแผนงานที่สนับสนุนการผลิตในรูปแบบที่ประหยัดทรัพยากรธรรมชาติ ในขณะที่เดียวกันก็มีความพยายามที่จะควบคุมผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมให้อยู่ในระดับที่สาธารณชนยอมรับได้

6. ต้นทุนสิ่งแวดล้อม (Environmental Cost) หมายถึง ต้นทุนที่เกิดจากการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลกระทบต่อการประกอบธุรกิจของกิจการภายใต้ความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม

7. หนี้สินสิ่งแวดล้อมที่อาจจะเกิดขึ้น (Environmental Contingent Liability) หมายถึง หนี้สินที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต โดยมีความน่าจะเป็นที่จะเกิดขึ้นมากและค่าความเสียหายสามารถประมาณขึ้นมาได้อย่างสมเหตุสมผล เช่น กิจการถูกฟ้องร้องเนื่องจากปล่อยควันพิษทำให้ประชาชนในบริเวณใกล้เคียงเจ็บป่วย หรือการสร้างเครื่องกำจัดของเสียที่ไม่ถูกต้องตามที่กฎหมายกำหนด เป็นต้น

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผู้วิจัยคาดหวังว่าวิทยานิพนธ์นี้จะให้ประโยชน์ดังนี้

1. งานวิจัยนี้จะให้ข้อมูลเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และแนวทางการปฏิบัติที่ธุรกิจในกลุ่มอุตสาหกรรมที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมใช้ในการจัดการและเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อม ตลอดจนแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อมจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจเรื่องการบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย

2. ผลที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้อาจนำไปสู่การสร้างสมมติฐานสำหรับงานวิจัยชิ้นอื่นๆ เช่น การกำหนดหลักเกณฑ์และมาตรฐานในการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อมในอุตสาหกรรมต่างๆ เพื่อให้การเปิดเผยเป็นสากลและสามารถนำมาเปรียบเทียบกันได้ และผลการวิจัยยังอาจเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการศึกษาวิจัยในเรื่องอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องได้

3. ปัญหาและอุปสรรคที่พบในขั้นตอนการจัดการและการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อมของธุรกิจที่พบในงานวิจัยนี้อาจเป็นแนวทางในการวางแผนและกำหนดนโยบายการแก้ปัญหาสำหรับหน่วยงานที่มีหน้าที่กำกับดูแลและควบคุมกลุ่มธุรกิจดังกล่าว เช่น ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย สมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย หรือกรมโรงงาน กระทรวงอุตสาหกรรม เป็นต้น

4. การวิจัยครั้งนี้จะช่วยกระตุ้นให้นักบัญชีเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของบทบาทของตนในองค์กรในการที่จะได้ใส่ใจต่อผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอันเนื่องมาจากการดำเนินงานของบริษัท อีกทั้งผลการวิจัยอาจเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการพัฒนามาตรฐานการปฏิบัติการทางด้านบัญชีสิ่งแวดล้อมที่เป็นสากลสำหรับประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. การศึกษาเบื้องต้นในการจัดทำโครงร่างวิทยานิพนธ์ โดยผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าข้อมูลต่างๆ จากเอกสารและงานวิจัยในอดีตที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยในครั้งนี้
2. การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interviews) ด้วยคำถามเบื้องต้นที่ได้เตรียมไว้จำนวน 11 ข้อ เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และแนวทางการปฏิบัติทางการบัญชีที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมของบริษัทกลุ่มตัวอย่าง และข้อมูลเพิ่มเติมที่จะนำมาใช้ในการพิจารณาประกอบกับข้อมูลการเปิดเผยสารสนเทศประเภทต่างๆ ที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในรายงานทางการเงินและรายงานผลการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อม ตลอดจนความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ จากผู้ให้สัมภาษณ์ ซึ่งผู้วิจัยได้สัมภาษณ์สมุหบัญชีหรือผู้อำนวยการฝ่ายบัญชี จำนวน 7 คนจาก 7 บริษัทในกลุ่มตัวอย่าง
3. การเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อมในรายงานทางการเงินและรายงานผลการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมของกลุ่มตัวอย่างในช่วงปี พ.ศ. 2539 – 2544 ซึ่งเอกสารรายงานต่างๆ ที่ผู้วิจัยใช้เป็นแหล่งในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่
 - รายงานประจำปีและแบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (56 – 1) ของกลุ่มตัวอย่างที่ได้จดทะเบียนกับตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
 - งบการเงินและหมายเหตุประกอบงบการเงินของกลุ่มตัวอย่างที่มีได้จดทะเบียนกับตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

- รายงานการพัฒนาเพื่อความยั่งยืน รายงานสิ่งแวดล้อมอาชีพอนามัยและความปลอดภัย หรือรายงานการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมและความรับผิดชอบต่อชุมชน หรือรายงานผลการดำเนินงานคุณภาพ ความปลอดภัย อาชีพอนามัย และสิ่งแวดล้อม ของบริษัทกลุ่มตัวอย่างที่ได้มีการแยกจัดทำขึ้นต่างหากจากรายงานประจำปีและแบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (56-1) เพื่อนำเสนอต่อหน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องโดยตรง เช่น คณะกรรมการนักธุรกิจเพื่อสิ่งแวดล้อมไทย (Thailand Business Council for Sustainable Development - TBCSD) สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย และคณะกรรมการนักธุรกิจโลกเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน² (World Business Council for Sustainable Development - WBCSD) เป็นต้น

เนื่องจากข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ในขั้นต้นจะเป็นข้อมูลที่ได้มาจากการที่ผู้วิจัยได้อ่านเอกสารรายงานทางการเงินและรายงานผลการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมประจำปี 2539 ถึง 2544 ของบริษัทกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดที่เปิดเผยไว้ เพื่อให้ทราบว่ากลุ่มตัวอย่างมีการเปิดเผยสิ่งแวดล้อมไว้ในรายงานทางการเงินและรายงานผลการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมฉบับดังกล่าวหรือไม่ เมื่อพบว่ามีการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อมไว้ในรายงานทางการเงินและรายงานผลการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อม ผู้วิจัยจึงจะได้ทำการจัดประเภทของข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่พบออกเป็นสารสนเทศเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมประเภทต่างๆ ตามลักษณะข้อมูลจำนวน 3 ประเภท คือ สารสนเทศเชิงคุณภาพ สารสนเทศเชิงปริมาณ และสารสนเทศทางการเงิน จากนั้นผู้วิจัยจึงจะใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาสาระในการแยกแยะและการจัดกลุ่มเนื้อหาที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมของสารสนเทศประเภทต่างๆ แล้วจึงจะได้ทำการแจกแจงนับจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ได้เปิดเผยสารสนเทศประเภทต่างๆ และกลุ่มเนื้อหาต่างๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงปริมาณที่จะใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและการทดสอบทางสถิติ

4. การสรุปผลที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกและการวิเคราะห์เนื้อหาสาระ (Content Analysis) โดยผู้วิจัยได้ทำการอ่านเอกสารรายงานทางการเงินและรายงานผลการ

² ปัจจุบันองค์กร WBCSD เป็นตัวแทนของภาคธุรกิจเอกชนระดับโลก ซึ่งมีสมาชิกมากกว่า 150 บริษัท จาก 30 อุตสาหกรรมหลัก อีกทั้งยังเป็นพันธมิตรกับองค์กรที่สำคัญต่างๆ เช่น องค์กรสหประชาชาติ เป็นต้น ทั้งนี้ WBCSD ยังเป็นองค์กรที่ได้รับการยอมรับจากกลุ่มเอ็นจีโอที่มีบทบาทอย่างมาก เช่น กรีนพีซ และ The World Wide Fund for Nature ว่าเป็นตัวแทนของภาคธุรกิจในประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมของบริษัทกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด เพื่อที่จะได้นำข้อมูลการเปิดเผยสารสนเทศต่างๆ ที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่พบในเอกสารต่างๆ เหล่านั้นมาทำการวิเคราะห์เนื้อหาสาระ รวมทั้งทำการจัดประเภทสารสนเทศและจัดกลุ่มเนื้อหาต่างๆ ที่พบเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม จากนั้นผู้วิจัยจึงจะได้ทำการแจกแจงนับจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ได้เปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อมตามประเภทและกลุ่มเนื้อหาต่างๆ ต่อไป

5. การประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้นำโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS เข้ามาช่วยในการประมวลผลข้อมูลเชิงปริมาณซึ่งก็คือ จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่เปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อมแยกตามประเภทของสารสนเทศและกลุ่มเนื้อหาที่ได้มาจากขั้นตอนการวิเคราะห์เนื้อหาสาระ เพื่อทดสอบหาแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงจำนวนบริษัทที่ได้นำเอาหลักการบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อมมาประยุกต์ใช้และแนวโน้มการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อมในรายงานทางการเงินและรายงานผลการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ได้ตั้งไว้

ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิจัย

การรายงานผลการวิจัยในวิทยานิพนธ์นี้มีขั้นตอนในการการนำเสนอดังต่อไปนี้

บทที่ 1 กล่าวถึง บทนำ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ของการวิจัย ขอบเขต สมมติฐานในการวิจัย รวมถึงประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัยครั้งนี้

บทที่ 2 กล่าวถึง แนวคิดที่เกี่ยวข้อง เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวการปฏิบัติและแนวโน้มทางการเงินเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม และการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อมในรายงานทางการเงินและรายงานผลการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อม

บทที่ 3 กล่าวถึง วิธีการดำเนินการวิจัย โดยมีการอธิบายถึงประชากรและกลุ่มตัวอย่างของงานวิจัย เครื่องมือที่ใช้และวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล รวมทั้งวิธีที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ

บทที่ 4 อธิบายถึงผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวม

บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายถึงผลที่ได้จากการวิเคราะห์ รวมถึงข้อเสนอแนะต่างๆ